

MIROLJUB

GODINA: VII.

SOMBOR, 2004.

BROJ 3-4 (27-28)

STO GODINA KARMELIĆANSKOG SAMOSTANA U SOMBORU

1904. — 2004.

Godišnji Sabor

Redoviti godišnji Sabor HKUD-a "Vladimir Nazor" održan je 20. lipnja 2004. godine u prostorijama Društva. Uz brojno članstvo i goste, delegate drugih KUD-ova, predstavnike medija, sponzore i donatore, skupu su prisustvovali i brojni zvaničnici: potpredsjednik SO Sombor **Daniel Korilj**, zastupnik u Skupštini RS **Anita Beretić**, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća **Lazo Vojnić Hajduk**, dopredsjednik HNV-a **Stipan Šimunov**, dopredsjednik DSHV-a **Josip Zvonko Peka-nović** i drugi.

Izvešće o radu Društva između dva zasjedanja Sabora podnio je tajnik **Zoran Čota**. U uvodnom dijelu dat je osvrt na nešto raniji period na poslove vezane za prvu fazu rekonstrukcije i dogradnju Doma, o čemu je naš list već ranije pisao. Iz fonda namijenjenog kulturnim institucijama nacionalnih manjina u susjednim i drugim državama, Vlada Republike Hrvatske odobrila je našem Društvu 300.000. kuna. Zahvaljujući ovim sredstvima adaptirano je 457 m² prostora vezanog za veliku dvoranu i pozornicu. Aktivnosti Društva sada su usmjerene na pripremu druge faze radova koji obuhvaćaju dogradnju male sale.

Izvešćem tajnika dosta su opširno obuhvaćene i aktivnosti vezane za rad pojedinih sekcija. Premda ja naš list opširno pisao o nastupima i uspjesima ovih odjela Društva, ipak ih navodimo u najkraćim crtama.

Dramska sekcija sa starijom, mlađom i recitatorskom grupom imala je više nastupa u domu i gradu, zemlji i inozemstvu te dobila vrijedna priznanja. Folklorna je sekcija sudjelovala na više nastupa od lokalnih do gostovanja u inozemstvu, a članovi tamburaške sekcije pratili su sve nastupe folklorne grupe i aktivni su sudionici svih gostovanja i manifestacija u Društvu. Naš list "Miroljub" izašao je tri puta tijekom 2003. godine, od kojih je jedan bio dvobroj.

Blagajnički izvještaj pokazuje da su ukupni prihodi Društva iznosili 3.314.122,54 dinara a rashodi 3.129.332,51 te da je višak prihoda nad rashodima iznosio 184.790,03 dinara. O ovom blagajničkom poslovanju Nadzorni odbor je dao pozitivnu ocjenu.

U diskusiji koja je uslijedila bilo je više učesnika. Odvjetnik **Stipa Peka-nović** podsjetio je prisutne na tri značajne obljetnice koje se vremenski podudaraju s održavanjem ovog Sabora: rođenje pjesnika Vladimira Nazora, usvajanje Ustava Europske unije i dan državnosti Republike Hrvatske. Podsjetio je prisutne i na aktivnosti naših pčelara vezanih za "Dan pčelara" koji se održava u Novom Vinodolskom. Diskusija **M. Danića** odnosila se na prezentaciju prvog toma Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca, te na problematiku našeg lista "Miroljub". Dugogodišnji član Društva **Žiga Fratarić** osvrnuo se na rad Društva u proteklom razdoblju. Primjećuje se i s posebnim žaljenjem konstatira da je pri adaptaciji društvenih prostorija sa zida skinuta ploča o

poginulim članovima Društva tijekom II. svjetskog rata. **Stipan Peka-nović** se u svojoj diskusiji osvrnuo na rad sekcija, na adaptacijske pothvate na društvenoj zgradi. **Marija Šeremešić** ističe potrebu na većem angažiranju mladih kao i starijih na novim projektima koji će pridonijeti boljim uspjesima članstva. Omladinka **Marija Matarić** apelira na čvršću povezanost i veću suradnju Društva i "Hrvatske riječi" dok seniorka **Marija Matarić** navodi značaj Leksikona i preporučuje da se on nađe u svakoj našoj kući. Pozornost je privukla i diskusija **Mate Mišanija** - te "žive legende somborskog nogometa" kako je to u našem listu navedeno. On se osvrnuo na rad Društva u minulom razdoblju. Dopredsjednik DSHV-a te glavni i odgovorni urednik "Miroljuba" podsjeća članstvo na predstojeće izborne aktivnosti u zemlji i značenje našeg sudjelovanja na njima.

Naš uvaženi gost, predsjednik IO HNV **Lazo Vojnić Hajduk** posebno se osvrnuo na hrvatsku nacionalnu manjinu u ovoj zemlji, te naveo aktivnosti kojima se bavi HNV, pri čemu podjednaku vrijednost imaju kako profesionalne tako i amaterske djelatnosti. On ističe činjenicu da je u sferi kulture rad Somboraca veoma zapažen.

Predsjednik Društva **Šima Raič** daje opću ocjenu o radu Društva u proteklom razdoblju. Osvrće se na materijalnu problematiku s kojom se Društvo bori.

Na prijedlog predsjednika Radnog predsjedništva, **Franje Krajningera** usvojena su tri zaključka:

- na mjesto **Jelice Nikolić** za člana Upravnog odbora izabran je **Željko Kolar**, stručni suradnik folklorne sekcije,

- ploču s imenima članova Društva poginulim u II. svjetskom ratu postaviti na prigodno mjesto u društvenom domu,

- uspostaviti bolju suradnju s informativno - političkim tjednikom "Hrvatska riječ" čime bi aktivnosti Društva bile dostupnije široj javnosti.

Pošto je predviđeni dnevni red u cijelosti ispunjen, Sabor je uspješno priveden kraju.

Matija Danić

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). Izdaje Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor", 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26. tel. 025/38-173; fax: 025/26-019.

Uredništvo: Josip Peka-nović - glavni i odgovorni urednik, Antonija Čota - zamjenik glavnog urednika, Franjo Ivanković - tehnički urednik, Cecilija Miler, Alojzije Firanj, Franjo Krajninger, Zoran Čota, mr. Matija Danić, Šima Raič, Marija Šeremešić.

Prijelom teksta: mr. Ervin Čeliković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583 / 2. 02. 1998.

Tisak: Štamparija "PRINTEX" Subotica, Stipe Grgića 58, tel. 024/554-435.

E-mail: v-nazor@sombor.com

Web strana: tippnet.co.yu/media/miroljub

Naklada: 900

Globalno i lokalno

U ovo vrijeme često čujemo pojam globalizacija i to u svjetlu novog svjetskog zaokruživanja pojedinih dijelova zemaljske kugle ili cijelih kontinenata u našem slučaju Europe.

Predviđeno je da u globalnom poretku postupno nestanu granice među državama, kontroliraju se ekonomije zemalja članica, objedinjavaju se sigurnosne snage: vojska i policija, uvodi se jedna moneta, jedno tržište i sl.

Neki zjuradi proroci tvrde da će nestati i male nacije u korist jedinstvene europske nacije koja će od prvog svibnja 2004. godine brojati 453 milijuna stanovnika.

Današnji većinski jezici dominantnog - većinskog naroda u pojedinim zemljama postat će manjinski isto kao i jezici manjinskih zajednica u istim zemljama, samo što će ovi drugi imati ulaznicu preko svoje matične domovine npr. Hrvati preko Hrvatske, Mađari preko Mađarske itd.

Globalizacija je neminovno nazočna i u kulturnome životu svijeta kroz utjecaj na kulturu zemalja i u njima kulturni život manjinskih naroda.

Mi kao kulturni djelatnici lokalnog značaja moramo se zapitati kako će izgledati kulturni život naše manjine na ovim prostorima zahvaćen globalizacijom da bismo događaje u skoroj budućnosti spremno dočekali.

Polazeći od vlastite manjinske kulture i kulture većinske zajednice oko nas, konstatiramo sličnosti u različitostima ali i poteškoće oko ostvarivanja osnovne zadaće našeg HKUD-a "Vladimir Nazor" - gajiti, prenositi kulturnu

baštinu nas Hrvata - Bunjevaca i Šokaca a ne zanemariti kulturu okolice u kojoj stoljećima živimo i stvaramo. Suživot različitih kultura je neizbježan a u njegovom provođenju moraju sudjelovati škole, političke organizacije i kulturne udruge kao i roditelji djece koja se bave kulturno umjetničkim aktivnostima. Eventualni konflikti između različitih kultura svode se na dva pojma: prvi je očuvanje ili odricanje vlastite kulture a drugi prihvaćanje ili odbijanje tuđe kulture.

Odreći se vlastite kulture i prihvatiti isključivo kulturu većine znači asimilaciju ili potpuno stapanje u većinsku grupu.

Odreći se vlastite kulture a odbiti kulturu većinskog naroda znači segregaciju ili izdvajanje, u našem slučaju iz kulturne cjeline Hrvata kao naroda kome pripadamo.

U slučaju kada se otuđuje manjina od većine i na kulturnom polju dolazi do marginalizacije.

Ovo zadnje je i najdramatičnija situacija po manjinsku zajednicu jer nema nikakvih realnih šansi uključiti se u normalan život šire zajednice.

Slijedeći dosljedno dosadašnju politiku u Društvu da očuvamo vlastitu kulturu, njegujemo tradiciju i običaje, jezik, folklor a da prihvaćamo kulturu većinske zajednice dolazimo do zaključka da je jedino integracija, povezivanje unutar svoje i drugih zajednica garant očuvanja manjinske samobitnosti našeg naroda na ovim prostorima.

Od početka podrazumijevamo da niti jedna skupina stanovništva veća ili manja ne smije monopolizirati lokalni kulturni život.

*Mato Matarić
Sombor, Nenadić salaši*

Svim na zemlji mir, veselje
budi polag Božje volje.
To sad nebo navješćuje i
glas s neba potvrđuje!

Sretan Božić
blagoslovljenu 2005. godinu
svojim vjernim čitateljima,
svim ljudima dobre volje želi

Uredništvo

STO GODINA KARMELA U SOMBORU

U povodu obilježavanja stote obljetnice postojanja karmelićanskog samostana i djelovanja karmelićana u Somboru i naš će list čitatelje upoznati s nastankom, razvojnim putem i djelovanjem Karmelskog reda. Podrazumijeva se da će to biti opći pregled djelovanja karmelićana. Kao osnova za ovaj prikaz poslužila je knjiga o. Ante Stantića *Karmelićani*, u izdanju Kršćanske sadašnjosti, tiskana u Zagrebu 1995. godine.

U nekoliko nastavaka iznijet ćemo opći pregled Karmela, te na kraju dati prikaz somborskog Karmela i karmelićanske crkve.

Pustinjaci na gori Karmelu

U srednjovjekovnoj Europi bilo je dosta vjernika laika koji su se uključili u pokret siromaštva i pokore. Njihovo opredjeljenje često je označavalo reakciju na način življenja mnogih monaha - redovnika kao i monaških redova ali i na opće stanje u ondašnjem društvu. Cilj im je bio vratiti se izvornosti i živjeti evanđeoski život siromaštva i pokore. Iz tih su se razloga povlačili u samoću a djelovali su povučeno od svijeta. Svoj su život nazivali "pustinjačkim". Uzor im je bio sv. Ilija prorok koji je neprestano boravio pred licem Božjim, kako opisuje starozavjetna I. knjiga o kraljevima.

Križarske vojne (XI-XIII. st.) i odlasci ratnika kao i brojnih hodočasnika i pokornika laika u Svetu Zemlju pokrenuli su mnoge siromahe i isposnike put svetih mjesta i Kristova groba. Neki su od njih bili sudionici križarskih vojni, a neki samo vjerni hodočasnici.

Mnogo ovih novopridošlih europskih siromaha i isposnika okupilo se u Palestini na gori Karmelu kod "Ilijina vrela", pridružujući se tamošnjim pustinjacima koji su se ovdje okupljali i živjeli već stotinama godina. Ta dobro pošumljena vapnena gora čija visina doseže do 550 metara diže se iznad grada Haife u sadašnjem Izraelu. Na njoj je već tada bilo mnogo samostana, od kojih su mnogi još iz VI. stoljeća. Boraveći i djelujući ovdje, život pustinjaka se razlikovao od života redovnika svojstvenog monaštvu ili nekom drugom kanoničkom redu onog vremena. Oni su ostali vjerni europskim pokretima iz kojih su nikli. Živjeli su evanđeoskim životom siromaštva, jednostavnosti i pokore.

Na gori Karmelu pustinjaci su u početku živjeli i djelovali na osnovi životnog iskustva, bez nekih pisanih pravila. Pridošlice iz Europe su se u svom starom zavičaju okupljale i djelovale bez standardnih i prihvaćenih normi i propisa.

Kasniji život ovih pustinjaka usklađen je s usvojenim pisanim Pravilom što ga je napisao i potvrdio jeruzalemski patrijarh **Albert** (patrijarh od 1206. do 1214. godine). To je Pravilo konačno potvrdio **papa Inocent IV.** (papa od 1243.-1254. godine).

Dakle, u početku je življenje i djelovanje bilo prema vlastitoj "formula vitae" što se navodi kao razdoblje pokušaja i iskustva pustinjačkog života, potom slijedi razdoblje života po Pravilu što ga je izdao patrijarh, te konačnog Pravila kojeg je izdao papa. Ovim zadnjim činom definitivno završava utemeljiteljsko razdoblje Karmelskog reda.

S istoka na zapad

Područje Bliskog istoka, na kome se nalazi Palestina, od davnina je predstavljalo područje brojnih i raznovrsnih sukoba. Pojavom muhamedstva ti su sukobi postajali sve žešći. Križarske vojne vođene na prostoru Svete Zemlje nisu postizale željene rezultate te su porazi bivali sve učestaliji.

Neuspjeh ovih vojni polovicom XIII. stoljeća pokrenuo je mnoga nova pitanja. Redovništvo je bilo u velikoj opasnosti, a time i pustinjaci gore Karmela. Prva veća grupa karmelićana krenula je put Europe već 1238. godine. Neki pokazatelji nam govore da su se karmelićani, bježeći pred Saracenicima u Europu, nastanili u Dubrovniku i Vrsaru u Istri.

Dolaskom u Europu karmelićani su se suočili s novim ozbiljnim problemom. Karmelski red u početku ovdje nisu priznavali, pa su karmelićane proglašavali skitnicama. Njihovo Pravilo nije privatno, premda ga je prihvatio i potvrdio papa Inocent IV, te tako definitivno legalizirao Karmelski red 1247. godine. Karmelićani su skupa s franjevcima i dominikancima uvršteni u tzv. "prosjački red" koji postepeno prelazi u smjer "mješovitog života".

Do pape Inocenta IV. karmelićani su bili redovnici laici, koji su imali po kojeg svećenika radi mise i svetih sakramenata. U novonastalim prilikama u Europi karmelićani postaju i klerički red, što je značilo dalji razvoj i obogaćenje karmelske duhovnosti. Oni sada postaju kontemplativno - aktivni red. U svoju duhovnost oni unose oblik "mješovitog života" - "vitae mixtae". Mješoviti život se shvaća kao duboko i glavno usmjerenje života na kontemplaciju, ali tako da se ona prelijeva u akciju. Po tome red Karmela sada se oslobađa pustinjačkih struktura života i ulazi u nove strukture i organizaciju. Premda su psihološke i povijesne okolnosti utjecale na oblike djelovanja, kontemplativnost je uvijek bila i ostala glavni oblik rada

Karmelskog reda. Usvojena i potvrđena Pravila iz 1247. godine nisu mijenjana ali je njihova primjena prilagođena vremenu i novim okolnostima. Kulturna i teološka razina članova reda je podignuta a rad je prilagođen dobru Crkve.

Marija i Ilija Prorok u karmelskoj duhovnosti

Prema prvotnom Pravilu reda, karmelićani su svoje uzore i simbole uvijek nalazili u Mariji i sv. Iliji Proroku. Štovanje Marije u Karmelu javlja se u samim počecima djelovanja ovog reda tj. već od XIII. stoljeća. Majka Božja se u dokumentima pustinjaka gore Karmela spominje u jednom putopisu sačinjenom između 1220. i 1229. godine. Spominje se crkvica Naše Gospe uz njihov samostan. Po ovoj crkvici na obali Sredozemnog mora, na padinama gore Karmela, posvećenoj Majci Božjoj, pustinjaci gore Karmela dobili su svoje ime: "Braća Bl. Djevice Marije od gore Karmela". Oni su Majku Božju uzeli za svoju zaštitnicu, Majku, Kraljicu i Sestru.

Pustinjaci gore Karmela živeći kraj Ilijina vrela nadahnjivali su svoj život životom sv. Ilije jer je prema tradiciji ovdje živio i sv. Ilija (sv. Ilija je starozavjetni prorok oko 875. do 853. godine prije Krista). Arheološka istraživanja su pored ovog vrela otkrila tragove starog samostana kao i iskopine čelija pustinjaka iskopane ili upriličene u špiljama okolnih brda (pisani podatak iz 1240. godine).

Tijekom XV. stoljeća kanonski je ustanovljen i red karmelićanki tj. ženska grana Karmelskog reda.

(nastavit će se)

mr. Matija Đanić

U SKLOPU PROSLAVE JUBILEJA SOMBORSKOG KARMELA

Obilježen dan sv. Terezije Avilske

Prigodom obilježavanja značajnog jubileja - sto godina postojanja i djelovanja Karmelićanskog samostana u Somboru - Karmelska je crkva izuzetno svečano proslavila i dan sv. Terezije Avilske. 15. listopada u prijepodnevnim satima o. Dario Tokić, karmelićanin iz Zagreba predsjedao je svečanoj koncelebraciji i održao propovijed na hrvatskom jeziku, a u poslijepodnevnim satima pjevanu sv. misu s propovijedi na mađarskom jeziku slavio je kapelan crkve u Bačkom Monoštoru vlč. Robert Kozma.

Istoga dana s početkom u 18 sati u svečanoj dvorani HKUD "Vladimir Nazor" o. Dario Tokić održao je predavanje na temu "Molitva kao prijateljstvo s Bogom kod sv. Terezije Avilske". Otac Dario Tokić profesor je biblijske teologije na Institutu za kršćansku duhovnost Katoličkog bogoslovnog fakulteta Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Isti je završio tečaj

"Sanjuanistike" u Avili u Španjolskoj 1998. godine. Sanjuanistika je duhovna nauka sv. Ivana od Križa, mistika XVI. stoljeća, tog zlatnog doba španjolske literature.

Nazočna publika je s posebnom pozornošću saslušala ovu veoma lijepo obuhvaćenu tematsku cjelinu, te se nakon toga u velikom broju uključila u diskusiju. Konkretni i brojni primjeri što ih je predavač iznio kao i životne situacije u kojima su se našli diskutanti i doživjeli ih, na osobit su način zainteresirali prisutne i njihovu pozornost držali u napetosti.

Organizator programa bio je mr. o. Mato Miloš, OCD, povjerenik za proslavu stote obljetnice somborskog karmela.

Matija Đanić

Duhovna tribina

U povodu obilježavanja stote obljetnice karmelićanskog samostana, 7. studenog ove godine u prostorijama Hrvatskog doma održana je duhovna tribina na temu "Moje nebo je u mojoj duši", prema nauci bl. Elizabete od Presvetog Trojstva, karmelićanke iz Dijona (Dižon) u Francuskoj. Predavač je bio o. Tadej Perica, karmelićanin iz sofijskog samostana u Bugarskoj.

Blagovremeno najavljena tema potaknula je brojne vjernike i druge građane da se okupe u prostoru Doma te saslušaju interesantno izlaganje poznatog doktora znanosti.

Tribina je počela dobro odabranim i prigodnim stihovima što su ih recitirale članice Recitatorske sekcije našeg Društva.

Organizator i domaćin skupa mr. o. Mato Miloš, OCD, predstavio je predavača. O. Tadej Perica rođen je u Zagrebu

1955. godine. Studirao je klasičnu filologiju, a 1974. stupa u Karmel. U Karmelićanskom samostanu u Somboru završio je novicijat. Zaređen je 1984. godine u Remetama u Zagrebu. U svećeničkom pozivu obavljao je razne funkcije: bio je tajnik i savjetnik Provincije karmelićana, prior samostana u Splitu, a 2002. godine odlazi u Sofiju u Bugarsku, na dužnost poglavara karmelićanskog samostana. Tu obavlja značajne duhovničke dužnosti a posebice se angažira u djelatnosti s mladima. Biritualac je, što znači da bogoslužje tj. mise obavlja kako u rimokatoličkim tako i u grkokatoličkim crkvama - po zapadnom i istočnjačkom obredu.

Na početku svog izlaganja o. Tadej Perica je govorio o idealima Karmela, a potom je iznio opširne biografske podatke karmelićanke bl. Elizabete od Presvetog Trojstva.

Blažena Elizabeta je rođena 1880. a umrla 9. studenog 1906. godine u Dijonu u Francuskoj. Za karmelićanski poziv se opredijelila već u 13. godini a zaređena je 1901. godine.

Interesantno i veoma dokumentirano predavanje prisutni su pratili s velikom pozornošću. Navedeni su mnogi sadržaji

što ih je s. Elizabeta ostavila u svom dnevniku, citirani brojni detalji iz njenih pisama što ih je pisala svojoj majci, sestrama i prijateljima koji osvjetljavaju lik i djelo ove blaženice, govore o njenoj molitvi, odnosu prema Bogu i ljudima. Uz ostalo, Elizabeta je napisala i 124 pjesme.

Beatifikacija s. Elizabete obavljena je 1984. godine.

Poslije predavanja publika je postavljala brojna pitanja, na koja je predavač rado i dokumentirano odgovarao, često citirajući izvorne podatke.

Matija Đanić

GOSTOVANJE SUBOTIČANA

Koncert Zbora župe "Isusova Uskrsnuća"

U povodu obilježavanja stote obljetnice postojanja i djelovanja Karmelićanskog samostana u Somboru, 25. rujna 2004. godine, Zbor župe "Isusova Uskrsnuća" iz Subotice održao je u Karmelićanskoj crkvi koncert duhovnih pjesama. Ovaj već nadaleko poznati i renomirani zbor djevojaka i mladića uspješno je nastupio pod ravnanjem zborovođe i orguljaša **Miroslava Stantića**.

Izvedena su djela V. Miserachs: Psallite Deo nostro, L. Kilbertus: Misa u čast sv. Katarine (Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei), srednji vijek: "O budi s nam Kriste", P. Battista: O sanctissima anima, A. Vidaković: "Nebo i zemlja pjevaju", Magnificat, Zdravo o moj anđele, Zdravo Majko Djevice, Tulerunt Iesuum, L. Halmos: "Slavi Boga sva zemljo", Milan Asić: "Blagoslovljena zemlja moja", "O Marijo zvijezdo mora", M. Leščan: "Zdravo sveta rodiljo", Possatti: Papinska himna. Uz ove skladbe izvedene na koru, ispred glavnog oltara je pjevana pjesma "O Marijo". Burno pozdravljeni od publike sudionici su dodatno otpjevali i "Pjesmu o Bačkoj".

Voditelj programa i domaćin **mr. o. Mato Miloš, OCD**, biranim riječima punim zahvalnosti i poštovanja obratio se sudionicima programa - članovima tog renomiranog mladog Zbora. Pohvalio je odabir i sklad pjesama, divne glasove izvođača, te zasluge dirigenta i orguljaša. Usporedio ih je sa somborskim omladinskim pjevačkim zborom "Juventus cantat".

Nakon ovog nastupa, Zbor je još iste večeri krenuo put Sarajeva i Međugorja u BiH, gdje je također nastupio na misama. Ispručajući ih, poželjeli smo im sretan put i puno uspjeha, da putem pjesme prenesu kulturne tradicije naroda naše lijepe i plemenite Bačke. Od brojnih ranijih nastupa ovog Zbora istaknimo samo njihovo sudjelovanje na svečanosti povodom obilježavanja 25. obljetnice pontifikata pape Ivana Pavla II. u Beogradu, listopada 2003. godine.

Sa žaljenjem moramo konstatirati da je velika šteta što divne sadržaje koncerta, predivne glasove izvođača i izvanrednu glazbu nije slušao veći broj naših vjernika i sugrađana.

Matija Đanić

Subotički Katedralni zbor "Albe Vidaković" u Somboru

Pridružujući se obilježavanju jubilarne obljetnice djelovanja karmelićana u Somboru, Katedralni zbor "Albe Vidaković" iz Subotice priredio je 10. listopada u Karmelićanskoj crkvi, tom izuzetno vrijednom sakralnom objektu, prigodan koncert.

Katedralni pjevački zbor osnovala je sestra **Mirjam Pandžić** 1973. godine, dok je tamburaški sastav utemeljen 1976. godine. Današnji naziv zbor nosi od 1980. godine a ime je dobio po svećeniku, muzikologu i kompozitoru Albi Vidakoviću rođenom 1914. godine u Subotici. Kao svećenik Albe Vidaković je muziku studirao u Zagrebu i Rimu, gdje je i diplomirao na Papinskom institutu za sakralnu glazbu. Srebrni jubilej svojeg djelovanja Zbor je proslavio 2001. godine.

Pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić članovi Zbora otpjevali su skladbe: Gregorijanski koral: Sva si lijepa Marijo, Citara octocorda 1757: Zdravo Djevice i A. Vidaković: Magnificat, a pjevački Zbor uz pratnju orkestra djela J. Kunza, i Vitalinija: Christus vincit, W. A. Mozart: Ave verum, A. Vidaković: Himna, P. Kinderić: Molitva, Anonimus: Uskrnuće Jeruzalema, G. F. Handel: Slava Kriste, Bože naš (zbor iz oratorija: Juda Makabejac).

Tamburaški sastav s dirigentom **Zoranom Mulićem** izveo je skladbe: A. Vidaković: Fantazija i fuga u "F" molu, Jan Sibelius: Tužni valcer, G. Rossini: uvertira za operu "Švraka kraljivica". Nagrađeni burnim pljeskom publike izvedena su još dva dodatka.

Lijepo izvedeni sadržaji, usklađenost orkestra i pjevača, dostojanstveno držanje svih sudionika, bliskost dirigenta i izvođača publika je sa simpatijom primila i nagrađivala ih pljeskom. Za mnoge prisutne slušaoce crkvena glazba izvedena na ovom koncertu u pravom smislu je bila istinsko osvježenje.

Domaćin i voditelj programa **mr. o. Mato Miloš**, povjerenik za proslavu stote obljetnice somborskog karmela, sa zadovoljstvom je zaključio da je crkva solidno popunjena vjernicima i drugim ljubiteljima sakralne glazbe što sa svoje strane organizatore potiče na nove aktivnosti na ovom planu.

Matija Đanić

Profesori iz Županje posjetili Sombor

Grupa srednjoškolskih profesora iz Županje posjetila je 15. listopada Sombor i razgledala znamenitosti grada.

Po običaju gosti su prošetali centralnim dijelovima grada - njegovim ulicama i trgovima te uz osnovne informacije domaćina stekli opći dojam o ovoj nekada mnogo značajnijoj varoši. U svečanoj dvorani SO, tom nekadašnjem zdanju Bačko - Bodroške županije građenom prije oko 200 godina, osnovne informacije o gradu, njegovim znamenitostima i karakteristikama iznio je autor ovih redaka. Posebna je pozornost posvećena umjetničkim vrijednostima vezanim za ovu vijećnicu. U sklopu obilaska grada gosti su posjetili i razgledali Karmelićansku crkvu kao i crkvu Presvetog Trojstva. Župnik i dekan somborski **preč. Josip Peko** detaljno je informirao goste o gradnji župnog dvora i crkve koje su osnovali i ranije vodili franjevci, pod čijim su vodstvom prije 300 i više godina današnji Hrvati - Bunjevci došli u ove krajeve. Poznato je da su koncem XVIII. stoljeća župu preuzeli svećenici.

Prigodna izložba slikara amatera **Rudolfa Cirkla**, člana Pastoralnog vijeća ove župe, postavljena u župnom domu, na svoj način prikazuje razvojne faze i detalje ovoga grada. Razgledajući ove eksponate posjetioци su upotpunili opće informacije o našoj prošlosti i uvjetima življenja u ovom ravničarskom prostoru.

Srdačno ispraćeni Županjci su nastavili svoje putovanje u smjeru Subotice.

Matija Đanić

Pobjeda

Noćas je opet
plakala tišina
kricima bezglasja
budila mi duh.
Nijemo se grčila
samotna
praznina
plašila je mene
samrtna blizina.
Pobjede koplja
zasjao je
vrh
novi svanuo je dan.

Marija Šeremešić

Put

Vjetrovima glas išao
brzinom munje,
riječi pekle kao žar.

Ustreptale čežnje putovale
pune sumnje
riječi stige kao dar.

Zapretana tuga šuti
puna strepnje
riječi gasnu kao gar.

Marija Šeremešić

Dužionica 2004.

Tradicionalna žetvena svečanost "Dužionica" kojom se označio završetak žetve i zahvalnost za ubrani plod održana je u organizaciji HKUD-a "Vladimir Nazor". Ovogodišnja proslava nije bila ometena od drugih, protekla je dostojanstveno u duhu 70-godišnje tradicije.

Proslava je počela u petak 30. srpnja u velikoj dvorani Društva, otvaranjem književne večeri "Kruh naš svagdanji". O tradiciji žetvenih radova i zahvalnosti za ubrane plodove govorio je prečasn **Josip Pekaović**, dekan somborski i župnik župe Presvetog Trojstva.

U nedjelju, 2. kolovoza, poslije okupljanja u Društvu sudionici ovogodišnje Dužionice, članovi HKUD "Vladimir Nazor" predvođeni bandašem **Josipom Marićem** i bandašicom **Kristinom Ispanović**, predstavnici kulturno - umjetničkih društava iz Subotice, Tavankuta, Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Sonte, Vajske, Bođana, Golubinaca, u prelijepim narodnim nošnjama u organiziranoj procesiji su pošli iz Hrvatskog Doma u crkvu Presvetog Trojstva na misu zahvalnicu. Na misi koju je služio **mons. Stjepan Beretić** posvećen je kruh od novog žita. Nakon mise povorka je išla do Trga sv. Trojstva gdje je odigrano kolo, zatim do zgrade županije, sjedišta SO Sombor. Sudionike dužionice primila je dopredsjednica SO Sombor **Marta Horvat Odri** sa suradnicima. U ime svih sudionika dopredsjednicu je pozdravila bandašica Kristina Ispanović i skupa s bandašem Josipom Marićem uručila kruh od novog žita, pripremljen na način kako su to činile naše majke i pramajke. Kruv je simbol mira i sreće, osnovni prehrambeni artikl cijelog svijeta a za kršćane i nešto mnogo uzvišenije.

Dopredsjednica Marta Horvat Odri priredila je prijem za goste iz diplomacije Republike Hrvatske, predstavnike HNV-a, organizatore "Dužionice", predstavnike lokalne politike i gospodarstva.

Organizirana povorka se iz zgrade županije glavnom ulicom vratila u Hrvatski dom. U obnovljenoj velikoj dvorani priređen je svečani ručak za sudionike i goste, uz tamburašku glazbu.

"Dužionica" 2004. godine završena je u kasnim večernjim satima. Za mlade je priređeno bandašicino kolo.

Gosti "Dužionice"

Branimir Lončar, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu,

Boris Herceg, prvi tajnik Veleposlanstva RH u Beogradu,

Miroslav Kovačić, konzul RH u Subotici,

Slaven Dulić, zamjenik Pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine,

Josip Ivanović, predsjednik HNV-a,

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik IO HNV-a,

Marta Horvat Odri, dopredsjednica SO Sombor,

Anita Beretić, zastupnica u Skupštini Republike Srbije,

Zvonimir Perušić, direktor i urednik
NIU "Hrvatska riječ",

Predstavnici Crkve, kulturnih udruga, medija, gospodarstva.

Dr. Ladislav Vlašić

Odgovor na pitanje - što je "Dužionica"

Tradicionalna manifestacija i običaj nas bunjevačko - šokačkih Hrvata - "Dužionica" svoje korijene ima u više prethodnih stoljeća.

Prema našim podacima, u izvornom obliku počela se proslavljati još kad su naši preci došli na prostore ove naše ravne Bačke, tj. kada su se oni počeli baviti poljodjelstvom odnosno proizvodnjom krušnog žita. I tada pa i danas žito kao jedna od najvažnijih poljoprivrednih kultura najosjetljivija je u fazi dozrijevanja. Nezaštićena, na otvorenom prostoru u doba godine kada su najčešće vremenske nepogode. Imajući sve to u vidu, naši preci, bez obzira tko je koliko imao zasijanu površinu, kosidba kao prva faza žetvenih radova morala je što prije otpočeti i završiti se. I tada, kada bi sama kosidba bila završena, proslavljao bi se taj obiteljski običaj "Dužionica". Pleten je vijenac od žita, slijedilo je polivanje blagoslovljenom vodom, a onda obilat objed. To je bio način zahvaljivanja Bogu na rodu žita te godine. Dužionica je tako proslavljana dugi niz godina kod bunjevačkih Hrvata dok nije veliki naš predak

svećenik Blaško Rajić 1911. godine ovo slavlje povezao s crkvenom proslavom. Poslije društveno-crkvene organizacije Dužionici daju drugačiji značaj. Sve je to vodilo očuvanju Dužionice kao izvornog obiteljskog običaja koji je bio priređivan na koncu kosidbe krušnog žita. Ovaj novi oblik slavlja ima svoj najvažniji dio koji se događao u crkvi u sklopu sv. mise. U crkvu se nosio vijenac od novog žita i

kruh od novog žita. Obiteljska slavlja bila su uvijek nakon završenih radova na pojedinim obiteljskim imanjima, a glavna društveno-crkvena manifestacija je bila nakon svih završenih radova tj. poslije kosidbe, vozidba i vršidbe žita.

U našem HKUD-u "Vladimir Nazor" u Somboru Dužionica je proslavljana već 1935. godine. Od tada do danas Društvo neprekidno proslavlja Dužionicu na razne načine i ona je jedan od najvažnijih događaja u cijeloj godini.

A. Firanj

Bački Monoštor - NAJSELO 2004.

Nagrada za kulturu Hrvatske matice iseljenika

Monoštor i Monoštorci su već u rujnu misecu počeli da se sprimu za ovogodišnji zavitni dan a slavlje je održano 9. listopada u sportskoj hali osmogodišnje škole u Monoštoru. Misno slavlje je održano 13. listopada u 12 sati u crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru. Ovaj put Monoštor u sklopu zavitnog dana prima nagradu "Najselo 2004". godine. Bez sumnje veliko priznanje ovom selu jer ovu nagradu koju dodiljuje HMI u Srbiji i Crnoj Gori do sada je dobio samo Tavankut 2002. godine.

Poseban doživljaj u svemu ovome je onaj momenat prid početak svečane akademije kada se gosti skupljaju u jednoj prostoriji kad počne pripoznavanje, upoznavanje gostiju jer se tu nađu ljudi iz inozemstva koji se nisu vidili desetak i više godina.

Gosti je bilo mlogo, stvarno mlogo: pridstavnici HMI, Veleposlanstva, i konzulata Republike Hrvatske u Beogradu i Subotici, HNV, NIU "Hrvatska riječ", SO Sombor, Katoličke i Pravoslavne crkve, župan vukovarsko - srijemski i naposlitku predstavnici kulturno - umjetničkih društava iz Berega, Sonte, Vajske, Sombora, Subotice, Tavankuta, Babine grede, Ravangrada, Trnova i Vinkovaca.

Svečana akademija je počela u 18 sati. Sala je bila prepuna kada je predsjednik KUDH "Bodrog" **Stipan Šimunov** održao pozdravni divan. Posli toga su se riđale točka po točka: dičiji folklor, recitacije na romskom, mađarskom i srpskom jeziku. Posli toga **Katica Pašić**, koreografkinja ovog Društva piva pismu "Eto to je Bački Monoštor", zatim se pridstavlja KUD "Šumari" iz Vinkovaca.

Napokon je stigla na red i ceremonija svečanog proglašenja najsele. Prvo je dobio poziv **dr. Andrija Kopilović** da održi svečani divan koji je bio izuzetno sadržajan, s puno opravdanih pohvala za selo i žitelje. Bilo bi vridno citirati nekoliko rečenica iz ovog teksta.

"No, bogatstvo Monoštora nije samo povijest nego nadasve i iznad svega ljudi. Taj jedinstveni a značajan monoštorski mentalitet radnih, marljivih, jednostavnih ljudi. Oni poznaju čud Dunava koji ovdje obiljem svojih voda hrani ali i hara. Oni poznaju bogatstvo monoštorskih šuma, znaju za bogatstvo ne samo drveta nego i mnoštvo divljači koja u ovim nepreglednim prostranstvima nalazi svoj dom i hranu. Monoštorac zato ovdje ostaje, ovdje radi, tome se raduje i zato živi. Ono s kime on komunicira je njegova obitelj koja je brojna, lijepa i bogata kao ova razigrana zemljovidna karta Monoštora. U toj svetosti obiteljskog života niču običaji, čuva se tradicija, nastaje jedinstvena bogata narodna nošnja, pjevaju se pjesme, slave blagdani i živi život u selu i za selo. Ali je

unatoč svemu monoštorska duša raspjevana i radosna. U dugim zimskim večerima se pjeva, priča i druži".

Bodrog je najstariji grad tvrđava po kojemu se cijeli kraj i županija naziva Bačko - Bodroška. Tvrđava Bodrog je obnovljena i pored nje je veliki cistercitski samostan. Tako se rada ime Monoštor od riječi monasterium - samostan".

Dr. Kopilović je divanijo i o tome kako je biskup Matiša Zvekanović posli 33 godine vršenja dužnosti biskupa na svojoj smrtnoj postelji, brez svijesti i brez ijedne pogreške odslužio misu monoštorskim prvopričescnicima, te tako pokazao da je srcem ostao župnik u Monoštoru. Posli svečanog divana na pozornicu su došli gospodin Nikola Jelinčić, ravnatelj HMI i gospođa Marija Hećimović koji su pridali nagradu za "Najselo" koja se dodiljiva u obliku skulpture stiliziranog slova "H", koja simbolizuje opstanak hrvatstva u nagrađenom selu kroz povijest, a na dar su Monoštorci dobili još i jedno računalo. Nagrade su primili pridседnik KUDH "Bodrog" **Stipan Šimunov** i sekretar M.Z. **Zoran Miler** koji su u kratkom divanu pružili riči zahvale.

Posli ovog svečanog čina program je nastavit pismom i igrom KUDH-a "Bodrog" iz Monoštora i KUD-a "Šumari" iz Vinkovaca. Pivalo se, igralo, šalilo sve pod utiskom nagrade i ambijenta u kojem smo bili. Na kraju su nam Monoštorci otpivali nekoliko prigodnih novokomponovanih bečaraca: "danas ćemo živit u radosti, iz Zagreba došli su nam gosti, dragi gosti od srca Vam fala, šokadija danas Vam pivala, Monoštorom sad je sve veselo, u Evropi postali najselo".

Posli ovog šarolikog i veselog programa učesnici i gosti su ošli u Dom kulture na večeru di je nastavljeno slavlje do posli ponoći uz tamburašku glazbu.

Da bi sve ovako lipo prošlo najviše su podmislili svoja leđa, ja bi reko i kogot od nji i džep, **Stipan Šimunov**, **Zoran Miler**, **Marija Turkalj**, **Eva Forgić**, **Snežana Periškić**, **Katica Pašić**, "Vojvo-

dina šume".

Ovom prigodom je u B. Monoštoru otvorena izložba slika **Cecilije Miler** iz Sombora.

Antun Kovač

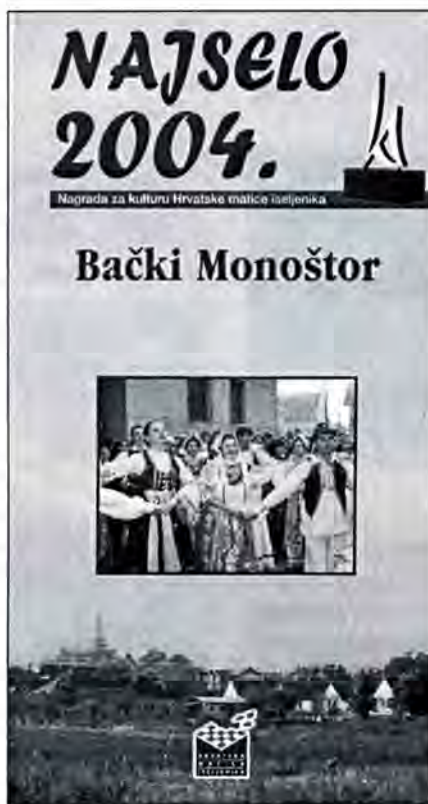
Monoštor, Marijino selo

O, kako je lijepo nama
čuti mile riječi ove
da se Monoštor godinama
Marijino selo zove.

Stoga svako od nas prosi
dragu Gospu od Fatime
dostojno da uvijek nosi
naše selo njeno ime.

Nek pobožnost Majci raste.
Nek vjernici hodočaste
u Monoštor kao i prije
iz drugih mjesta biskupije.

Ivan Pašić

Portal Grada Kaštela

HKUD "Vladimir Nazor" Sombor u Kaštelima, R. Hrvatska

HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora sa svojih 46 članova, deset dana gostovalo je u Kaštel Lukšiću u Republici Hrvatskoj. Bili su gosti župe Uznesenja BDM u Kaštel Lukšiću u pastoralnom centru "Sveta Obitelj" i župnika **don Ante Žipića**. Pored rekreacije i odmora na moru boravak je popunjen brojnim sadržajima, obilaskom gradova Splita i Trogira kao i jednog od najljepših botaničkih vrtova u R. Hrvatskoj, osnovnoj školi "Ostrog" u Lukšiću koji ima u krasnom ambijentu oko 1400 biljnih vrsta iz cijelog svijeta.

osnovna škola
"Ostrog" u Lukšiću

Na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza priređen je kulturno umjetnički program i učešće u procesiji na trgu ispred župne crkve u Lukšiću koji je nastavljen na rivi tamburaškim koncertom sa Kaštelanima.

U okviru manifestacije "Kaštelansko ljeto" u organizaciji grada Kaštela i KUD "7 Kaštela" iz Kaštel Gomilice na četvrtom po redu folklornom koncertu "Tamburica i mandolina" u Kaštel Kambelovcu nastupilo je pet kulturno umjetničkih društava iz R. Hrvatske. Somborci su se predstavili izvornim bunjevačkim običajem "Kraljice - kolo na Dove" i splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice. U najavi koncerta u emisiji Radio Kaštela o povijesti i radu Društva govorili su predsjednik **Šima Raič** i tajnik **Zoran Čota** "uživo".

Putovanje članova HKUD-a "Vladimir Nazor" omogućeno je uz pomoć Veleposlanstva R. Hrvatske u Beogradu i tvrtke "Lura" iz Zagreba, većinskog vlasnika tvrtke "Somboled" iz Sombora.

Zoran Čota

U Lukšiću se nalazi župna crkva Gospina Uznesenja, građena u stilu kasnog baroka (18. i 19. stoljeće). Unutrašnjost crkve ispunjena je umjetničkim slikama i skulpturama od kojih su najdojmljiviji: barokno raspele G. Piazzete iz 17. stoljeća, oltarna pala Palma mlađeg iz 16. stoljeća, a prikazuje bogorodično uznesenje, slika na glavnom oltaru "Bogorodica s djetetom" iz 15. stoljeća, oltarna grobnica Sv. Arnira - rad Jurja Dalmatina iz 15. stoljeća.

Zagrebačko kazalište Teatrin Grdelin gostovalo u Somboru

U HKUD-u "Vladimir Nazor" u Somboru u velikoj obnovljenoj dvorani gostovalo je kazalište Teatrin Grdelin i izvelo predstavu "Poletija grdelin iz Žuja", pučku tragikomediju u šest slika. Autor predstave je **Ivica Mijačika** a redatelj **Krešimir Dolenčić** i **Joško Ševo**. U predstavi igraju: Joško Ševo - Drago, Davor Borčić - Zora, Tomislav Martić - Drača, Vinko Kraljević - Stipe Sokrat, Siniša Popović - Manistra, Zoran Čubrilo - Tondin, Davor Svedružić - Ušo i Branko Supek - stranac.

Radnja predstave odigrava se oko grupe Dalmatinaca, Drača, Stipe, Sokrata, Manistra, Tondina i Uše u čijoj konobi ovi Makarani provode svoje slobodno vrijeme na račun priprostog Drage. Drago je središnji lik kazališne predstave koji nepokolebivom dobrotom kod

svojih prijatelja izvlači na površinu svu njihovu zlobu i nagoni ih da između sebe preispitaju svoje životne putove i postupke. Drago je veliki zaljubljenik u svoga nesretno nastradalog ptica (grdelina - češljugara, štiglica) kojeg je ubila nečija praćka i za kojim on cijelu predstavu plače i žali. Bez obzira na ishod, lik Drage, koga bezuspješno navodno pametniji, ali jedino bezobzirniji ni jednog trena ne uspijevaju ismijati nego im doskoči i vješto, gotovo nježno uzvratiti te ostane uspravan iznad svega podloga, njemu namijenjenoga. Cjelokupna dramaturgija predstave iako nosi epitet tragikomedije kod publike je izvučla mnoštvo smijeha u ostrim dalmatinskim - podbiokovskim dijalozima i sukobima koji izbijaju između prijatelja i samog Drage zbog njegove iskrenosti. Brz i živahan tempo radnje upotpunjen pratnjom klapa Adrion iz Makarske i Grdelin iz Zagreba daju predstavi dinamičan tok, zanimljiv i neobičan raspored glumaca koji se spuštaju i kreću među publikom, da bi sve kulminiralo iznenađujućim i tragičnim završetkom.

Zoran Čota

IVICA MIJAČIKA rođen je u Makarskoj, do sada je objavio 3 zbirke pjesama: "Krijesnica u ljusci" (1989.), "Bijeg i dno" (1991.), "Zrcalo bez obzora" (1999.), knjigu humoreski "Jesi li se poznao" (1994.), zbirka poezije "Kasni cvijet". Magistar je ekonomskih znanosti i poduzetnik. Vezanošću za rodni kraj čvrsto je uvjeren da živi u Zagrebu.

Somborci u Čepinu

U Čepinu, ravničarskom selu smještenom desetak kilometara jugozapadno od Osijeka, prostorno najvećoj općini u R. Hrvatskoj, održani su 15. i 16. listopada 2004. godine "IV. Čepinski suncokreti". Kulturna manifestacija koja se tradicionalno priređuje kao zahvala za plodove zemlje i uspješno završenu žetvu suncokreta, održana je pod pokroviteljstvom općine Čepin i IPK Tvornice ulja Čepin u organizaciji KUD "Ivan Kapistran Adamović" iz Čepina. Uz domaćina i HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora nastupili su i KUD-ovi iz Slavenskog Broda, Valpova, Osijeka i Zagreba. U bogatstvu različitosti tradicije, običaja i narodnih nošnji pozornica u Čepinu je bila isprepletana pjesmama i igrama krajeva Hrvatske: Like, Međimurja, Prigorja, Zagorja, Bilogore, Baranje... HKUD "Vladimir Nazor" izveo je bunjevačke narodne igre iz Sombora i okolice ali veoma zanimljivo i drago je bilo vidjeti bunjevačke igre u izvedbi HKUD "Željezničar" iz Osijeka, veoma dobrim ansamblom s kojim je dogovorena međusobna suradnja. Zapažen je nastup gajdaša iz Sonte Adama Vulića koji je najavljen od voditelja programa kao najbolji vojvođanski gajdaš, što je on, burno pozdravljen od gledatelja u cijelosti opravdao.

Zoran Čota

Stari dvorac u Čepinu

Članovi KUD-a "Veseli Međimurci" iz Čakovca gostovali u Somboru

Uzvratni posjet članova "Veseli Međimurci" iz Čakovca u Hrvatskoj bio je 8., 9. i 10. listopada 2004. godine. Tri navedena dana predstavljala su prijatno druženje i bila ispunjena brojnim sadržajima interesantnim i korisnim za oba društva i njihovo članstvo.

Kulturno umjetnička udruga "Veseli Međimurci" osnovana je 1949. godine u Čakovcu u Međimurju, toj teritorijalno najmanjoj ali najgušće nastanjenoj županiji Republike Hrvatske. Stotinjak njihovih članova djeluje u pet sekcija: starijoj i mlađoj plesnoj, tamburaškoj, dramskoj i grupi za njegovanje i očuvanje fašničkih običaja. Folklorna i tamburaška sekcija njeguju međimurske narodne pjesme i plesove, pjesme i plesove iz Posavine, Prigorja, Baranje i Hrvata - Bunjevaca naših krajeva. U sekciji za narodne običaje njeguju se originalne narodne nošnje, čuvaju i obnavljaju tradicionalni uporabni predmeti i običaji. Nastupima po Hrvatskoj i inozemstvu Udruga uspješno predstavlja svoj zavičaj i domovinu, a za svoj rad je primila brojna priznanja i nagrade.

Nama u goste stigla su 44 člana u starosnoj dobi od deset do šezdeset godina. To su bake i djedovi, njihova djeca i unuci. Na čelu grupe su **Martina Kuretić**, predsjednica i **Gordana Kolarić** umjetnička voditeljica i koreografkinja folklor.

Razgledanje grada

Razgledajući grad i upoznavajući njegove znamenitosti gosti su skupa sa svojim domaćinima prošli centralnim ulicama i trgovima naše varoši. U svečanoj dvorani općine, zgradi nekadašnje županije, osnovne informacije o gradu, općini i širem bačkom području dao je **mr. Matija Danić**, član Upravnog odbora Društva. U Karmelićanskoj crkvi prigodne i vrijedne informacije iznio je **o. Bernardin Vizmeg**, prior karmelskog samostana. Posebnu pozornost gosti su usmjerili na oltarske skulpture izrađene od drveta u tirolskom stilu sa pozlatom, na orgulje koje po broju registara dolaze na treće mjesto u ovom europskom prostoru, zaostajući samo iza orgulja Zagrebačke i Đakovačke katedrale. Pri posjeti likovne galerije "Milan Konjović" informacije o velikom somborskom slikaru i akademiku, o njegovom stvaralaštvu iznijela je **Teodora Turner**, stručna voditeljica ove institucije.

Večernji koncert

Večernji koncert što su ga Čakovčani priredili svojim domaćinima u velikoj društvenoj dvorani, trajao je skoro dva sata. Predsjednici Društva **Šima Raič** i **Martina Kuretić** pozdravnim govorima i razmjenom prigodnih darova dali su svečani ton ovoj manifestaciji, dok su **Marija Šeremešić** i **Gordana Kolarić** najavile radne sadržaje.

Učesnici programa obučeni u tradicionalne međimurske narodne nošnje prikazali su nam svadbene običaje, a detaljnim predstavljanjem ženskih i muških odjevnih predmeta svu šarolikost i razvojne faze odijevanja pučana toga kraja.

Tamburaška glazba, izvorni i koreografirani plesovi, pučke pjesme (mamica su štrokle pekli), recitiranje prigodnih tekstova bili su sadržaji ove večeri. Vrijedi posebno istaknuti tamburaški sastav kojeg čine sve mladi. Melodijom "Mura, Mura" oni su nas uveli u taj pitomi kraj a pjesmom "Međimurski lijepi dečki" posebno razveselili. Posjetitelji su s oduševljenjem primili zanimljiv ples momaka sa šeširima. Večernji je koncert završen međimurskim valcerom "Katruše".

Nakon koncerta prijatno druženje je nastavljeno uz večeru, muziku, pjesmu i ples. Nešto kasnije su se pridružili **Nikola Jelinčić**, predsjednik HMI, **Hrvoje Salopek**, šef odjela za nacionalne manjine pri HMI i **Marija Hećimović** suradnica u ovoj instituciji. Njih troje su stigli iz Bačkog Monoštora gdje su KUDH-u "Bodrog" uručili nagradu za "Naj selo 2004." što ga je HMI dodijelila kao nagradu za kulturu najuspješnijem selu hrvatskih manjina u Europi.

U nedjelju, posljednjeg dana boravka u našoj sredini, gosti i domaćini prisustvovali su svečanoj svetoj misi u župnoj crkvi Presvetog Trojstva. Kako je toga dana obilježen dan sv. Franje euharistijsko slavlje je predvodio franjevac iz Subotice **o. Ivan Bošnjak** skupa s domaćim župnikom i dekanom somborskim **preč. Josipom Pekanovićem**. Pošto je istovremeno u Čakovcu obilježavan "Dan kruha", to su naši gosti u znak zahvalnosti Svevišnjem na oltar naše crkve prinijeli lijepu korpu s kruhom i vinom, kao zahvalu Bogu za plodove što ih je darivala zemlja. Dragi nam gosti prisustvovali su otvaranju izložbe likovnih radova "Sombor nekad i sad" priređenoj u župnom dvoru. Autor izložbe je slikar amater **Rudolf Cirkil**, član pastoralnog vijeća ove župe.

Nakon trodnevnog druženja, brojnih aktivnosti i razmjene korisnih informacija došlo je vrijeme rastanku. I ovog puta tu se sviralo, pjevalo, plesalo, ljubilo i plakalo, a jedna gošća je kazala autoru ovih redaka: "Pišite, pišite iz dubine duše svoje, sve kako je bilo i kako ste vi to doživjeli".

mr. Matija Danić

Iz rada Dramske i recitatorske sekcije

Kao i u proteklom razdoblju, članovi Dramske i recitatorske sekcije su veoma aktivni i rade na više "frontova". Uključili su se u obilježavanje stote obljetnice postojanja Karmelićanskog samostana, za obljetnicu Društva prikazali su scensku igru - život oca Gerarda Stantića. Scenario je napisala **Marija Šeremešić** po knjizi.

Ovaj zahtjevniji posao su na sceni veoma dobro odigrali: **Kristina Išpanović, Ivica Pekanović, Agneza Pekanović, Damir Šeremešić, Bojana Jozić, Snežana Nađ, Klara Jobađi i Ivan Džinić** u ulozi patra Grge.

Predstavu je režirala **Marija Šeremešić**. Isti glumci sa svojom voditeljicom već za poklade pripremaju šaljivu igru "Smotani" po tekstu **dr. Šime Čipčića** - tri aktovke.

Mlađa grupa je krajem mjeseca studenog imala premijeru predstave za djecu. "Pčelice" su izvele veselu jednočinku "Pogubljena bajka". Šareni kolaž su odigrali: **Lea, Dejana, Mario, Siniša, Milan, Ivan, Ivana, Jovana, Emina, Dina, Kristina i Jasna** a sastavila ga je **Marija Šeremešić**. Predstava je namijenjena djeci u vrtiću i nižeg školskog uzrasta.

Stariji recitatori sudjeluju u pripremi i organiziranju uvodnog dijela književnih duhovnih tribina i kao voditelji programa Društva.

Smotra recitatora u Subotici

Recitatori su i ove godine imali zapažen uspjeh na smotri u Subotici gdje su recitali pjesme na hrvatskom književnom jeziku i na bunjevačkoj ikavici. Postigli su zavidan uspjeh. U sve tri kategorije imali smo pohvaljene i nagrađene.

U najmlađoj uzrasnoj grupi je nagrađena **Emina Firanj**, u srednjoj **Dejana Jakšić** i **Mario Kirasić** a u najstarijoj

Bojana Jozić. Svi su dobili pohvalnice i knjige a nagrađeni su boravili na jednodnevnom izletu u Osijeku. Domaćini su im priredili prijem kod gradonačelnika, razgledanje grada, ručak u McDonaldsu. Posebno je bilo zanimljivo prisustvovati dječjoj predstavi u Dječjem osječkom kazalištu.

Najmlađi pobjednici

Srednji uzrast

Nagrađeni u starijoj kategoriji

Tijekom prosinca na "daskama" Društva gostovat će "Gavran teatar" s predstavom "Hotel Babilon". Zanimljivo je da poznata zagrebačka glumica **Mladena Gavran** u toj komediji igra jedanaest uloga. Pozivamo sve čitatelje "Miroljuba" da 10. 12. 2004. dođu na predstavu, o čijoj izvedbi će biti više riječi u narednom broju.

Marija Šeremešić

Prva "Šokačka večer" travanj 2004.

U Bilju je 17. 04. 2004. godine, u organizaciji Zavičajna udruga Hrvata "Šokadija" Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju održana prva "Šokačka večer" travanj 2004.

Zavičajna udruga Hrvata "Šokadija" Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju osnovana je 29. 03. 2003. godine. Na osnivačkoj Skupštini koja je održana u Bilju u dvorcu Savojski bilo je prisutno 48 članova, većinom Šokice i Šokci čije porijeklo potječe iz Bačkog Monoštora, te gosti članovi HKUD "Bodrog" i Bačkog Monoštora kao i gosti predstavnici općinskog Poglavarstva Bilje.

Na osnivačkoj Skupštini izabran je Izvršni odbor od pet članova: **Marin Forgić - Mika** za predsjednika, **Stipan Periškić - Maksa** za blagajnika, **Adam Bešlin - Nova** za tajnika, **Marica Jasenica - Stankova** za člana i **Aleksandar Martinov mlađi - Daražac** za člana.

U Nadzorni odbor izabrana su tri člana i to: **Adam Forgić - Pundža** za predsjednika, **Anica Martinović - Krkina** za člana i **Zvonko Brdar - Brca** za člana.

Na Skupštini je usvojen i Statut u kojem članak 1. kaže: Zavičajna udruga Hrvata "Šokadija" Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju je samostalna, izvanstranačka, neprofitna, dragovoljna udruga Hrvata, članova njihovih obitelji čije je porijeklo iz Bačkog Monoštora, te prijatelja udruge s područja Slavonije i Baranje. Članak 8. glasi: Temeljni ciljevi udruge "Šokadija" jesu njegovanje i očuvanje kulture i kulturne baštine hrvatskog jezika s originalnim izričajem ikavice, folklor i običaja, umjetnosti, narodne nošnje i veza, podneblja svog porijekla.

Kako članovi "Šokadije" ne žive u jednom mjestu nego ih ima od Bačkog Monoštora preko Baranje do Buja i Ploča, teško ih je okupiti. Udruga danas broji 122 člana, a zbog udaljenosti naših članova dogovoreno je da se jednom godišnje održi "Šokačka večer" na kojem ćemo vidjeti našu lijepu i bogatu narodnu nošnju, igrati šokačko kolo i pjevati šokačke pisme.

Upravo to se dogodilo 17. 04. 2004. u Lovачkom domu u Bilju gdje su se okupile 124 osobe. Kao gosti došli su nam članovi HKUD "Bodrog" iz Bačkog Monoštora, koji su nam u toku večeri otpjevali svoju himnu "Naši stari", zatim gospođa **Marija Šeremešić**, predstavnica HKUD-a "Vladimir Nazor" iz Sombora, predstavnici općinskog poglavarstva općine Bilje te predstavnici lovačkog društva "Sršnjak" iz Bilja.

Kombinirani sastav tamburaša iz Bačkog Brega i Bačkog Monoštora bio je veseo i raspjevan.

Program je počeo 19 sati s hrvatskom himnom, pozdravnim govorom predsjednika udruge Marina Forgića. Nakon toga je tajnik udruge Adam Bešlin u najkraćim crtama iznio plan rada i financijsko poslovanje. Prije večere izmolili smo

"Oče naš" kako su se molili i naši stari, te navalili na čobanac od junetine i divljači. Kolače su ispekle članice naše udruge a za piće i pomoć pri organiziranju ovog skupa pomogli su nam naši sponzori kojima se od sveg srca zahvaljujemo: "Pivovara" Osijek, "Agria" Osijek, "Werkos" Osijek, "Koteks" Osijek, "Gešmajer" Zmajevac, općina Bilje, Hrvatske šume Osijek, podrum Belje i lovačko društvo "Sršnjak" iz Bilja. Još jednom njima veliko hvala jer bez njihove pomoći ne bi bilo prve "Šokačke večeri".

Sala u Lovачkom domu bila je ukrašena šokačkim ćilimima, otarcima, ponjavama, šulama i torbicama koje su nekada davno oplele i otkale naše mame i bake. Bilo je tu Šokica i Šokaca u narodnim nošnjama a igralo se šokačko kolo, logovac, todore, čardaš, tango, valcer i iz sveg grla pjevalo: i mi smo Šokci.

Sve to podsjetilo nas je na kulturno - umjetnički život prije četrdesetak godina kakav je tada bio u Bačkom Monošturu jer danas toga više nema.

Potrajalo je to tako do tri sata ujutro a trajalo bi i duže da se naši gosti nisu morali vratiti svojim kućama koje nisu tako blizu. Organizatori će za sljedeću feštu morati pronaći veću salu jer već sada imamo najavljene nove članove i nove goste. Na kraju, "Šokadijo", nazdravlje vam bilo!

Adam Bešlin - Nova

Međunarodni susret pjesnika u Rešetarima

Na poziv Književno likovnog društva "Rešetari" iz Rešetara, Republika Hrvatska, pozvani smo na III. Rešetarački susret pjesnika i promociju zbirke pjesama hrvatskih pjesnika iz dijaspore, članova Književno likovnog društva "Rešetari" i ne profesionalnih pjesnika iz Slavonije koji se održao 23. listopada 2004. godine u Rešetarima.

Tamo smo stigli oko podne i odmah otišli u školu gdje smo bili gosti učenicima sedmih i osmih razreda i njihovim učiteljima. Tu je bio **mr. Stjepan Blažetin**, profesor iz Pečuha, **mr. Ljerka Toth Naumova** iz Skoplja, **Anton Kuljevan**, tajnik zajednice Hrvata u Makedoniji, jedna gospođa iz Slovenije, **Antun Kovač** iz Sombora, gospodin **Ivan De Villa**, glavni organizator svega ovoga i ravnatelj škole sa svojim učenicima i učiteljima. Tu smo razgovarali oko jedan sat, zatim otišli na ručak i poslije svako kod svog domaćina. Naši domaćini su bili **Jasna** i **Alojzije Cindrić**. Nakon kraćeg odmora i osvježenja imali smo prijem kod načelnika poglavarstva Rešetari a u 17 sati u istoj prostoriji počela je promocija zbirke pjesama "Nad vremenom i ognjištem". Uz prisustvo glavnog organizatora, načelnika poglavarstva i dožupana Brodsko-Posavske županije tu su bili i izbornici pjesama: **mr. Ivan Slišurić**, književnik iz Nove Gradiške, **mr. Stjepan Blažetin**, književnik iz Pečuha i **prof. Đuro Vidmarović**, književnik iz Zagreba. Oni su nam otkrili da su za šestu zbirku pjesama (ovo je bio treći susret pjesnika a šesta zbirka pjesama) stigli radovi 70 pjesnika iz 14 zemalja iz dijaspore i članova njihovog društva a samo nekoliko pjesnika nije uvršteno u knjigu. Sa ovih prostora tu čast su imali **Katarina Miloš**, **Cecilija Miler** i **Antun Kovač** iz Sombora, **Zlatko Gorjanac** iz Berega, **Pavka Domić** iz Sonte, **Josip Dumendžić - Meštar** iz Bođana te **Milivoj Prčić** i **Robert G. Tilly** iz Subotice. Razgovarali su o tome na koji način pisati pjesme a desetak pjesama su pročitali članovi njihovog društva. Poslije ove ceremonije otišli smo na večeru gdje nam se pridružilo još troje pjesnika iz Bosne i Hercegovine. Tu su članovi iz dijaspore čitali svatko po dvije pjesme a domaćini po jednu.

Nakon večere slijedilo je druženje, razmjena adresa, telefona, knjiga, novina.

Sutradan smo imali jedno ugodno iznenađenje. Bliži rođak glavnog urednika ove knjige gospodina Ivana De Ville, **Stjepan Vuk** imao je mladu misu u susjednom selu Cerniku. Misa je održana u dvorištu crkve. Nakon misnog slavlja, po listopadnom suncu vraćali smo se kući puni lijepih dojmova.

Antun Kovač

DRUGI SUSRET PJESNIKA "LIRA NAIVA 2004."

Hrvatska čitaonica u suradnji s katoličkim institutom za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" iz Subotice i HKUD-om "Vladimir Nazor" iz Sombora upriličili su 2. listopada 2004. godine drugi susret pjesnika i promociju knjige "Lira naiva 2004".

*Sudionici drugog susreta "Lira naiva"
ispred nekadašnje županije*

Pjesnici iz Subotice, Sombora, Golubinaca, Male Bosne, Tavankuta, Bođana, Sremske Mitrovice, Bačkog Brega, Starog Žednika, Čonoplje i Bikova sastali su se u Somboru kako bi obilježili ovaj značajan događaj. Okupljanje je bilo u župnom dvoru crkve Presvetog Trojstva da bi nakon kraćeg zadržavanja pošli u Karmelićansku crkvu gdje ih je s ovim sakralnim objektom, koji upravo obilježava stotu obljetnicu svoga postojanja, upoznao **mr. o. Mato Miloš**, OCD. Nakon toga u zgradi SO Sombor nekadašnje županije, osnovne informacije o gradu i njegovim znamenitostima a posebno o županijskoj zgradi i umjetničkim vrijednostima u njoj dao je **Mile Vojnović**, šef protokola ove institucije. Okupljeni sudionici u sklopu razgledanja grada posjetili su privatnu slikarsku galeriju svoje kolegice **Cecilije Miler**.

Prisutnim gostima ručak je priređen u župnom dvoru gdje ih je dočekaao, pozdravio i poželio uspjeh u daljem stvaralačkom radu župnik i dekan somborskog dekanata **preč. Josip Pekaović**. Uz prijatno druženje i razmjenu mišljenja prigodne upute o poetskom stvaralaštvu iznijeli su **Katarina Čeliković** i **Milovan Miković** a više autora recitiralo je svoje pjesme.

Radni dio programa održan je u večernjim satima u velikoj dvorani našeg Doma. Od zvaničnika svojom nazočnošću skup su uveličali: konzul RH u Subotici **Iva Aranjoš**, **preč. dr. Andrija Kopilović**, predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" iz Subotice, **Lazo Vojnić Hajduk**, predsjednik IO HNV, **preč. Josip Pekaović**, potpredsjednik HNV-a, **Katarina Čeliković**, ravnateljica Hrvatske čitaonice, **Zvonimir Perušić**, direktor i glavni i odgovorni urednik lista "Hrvatska riječ", **Milovan Miković** ispred uredništva lista "Klasje naših ravni", **Josip - Zvonko Pekaović** potpredsjednik DSHV-a, predstavnici sve tri somborske katoličke crkve i drugi.

Učesnike programa i prisutne goste pozdravili su **Šima Raič** kao domaćin i **Katarina Čeliković** koja je izabrala i uredila zbirku pjesama "Lira naiva 2004". Ispred Katoličkog instituta "Ivan Anutnović" pjesnike je pozdravio dr. Andrija Kopilović. Riječima punim poštovanja i ljubavi obratio se vrijednim i nadarenim stvaraocima kao i prisutnoj publici te naglasio da je "stvaralaštvo, koje je protkano poštovanjem, divljenjem i ljubavlju odraz božanskog u nama, a da pjesnici - stvaraoci misao lijepoga, doživljenoga nose u sebi i osjećaju potrebu da ga priopće i drugima". Prema svojim pjesmama oni se odnose kao roditelji prema svojoj djeci - njeguju ih i dograđuju, što se odnosi na sve pjesnike, pa i one što pripadaju kategoriji "naive". U želji da krug stvaralaca u svoje redove okupi što više entuzijasta poziva i preporučuje neka ovaj susret i ovaj događaj bude korak na putu uzajamnog obogaćivanja u atmosferi divljenja lijepome, poštovanja stvorenome i ljubavi prema čovjeku i svome rodu. Organizatorima susreta odao je puno priznanje i zahvalnost.

Zlatko Gorjanac, sudionik susreta

Uzvanici u gosti na književnoj večeri

S izuzetnom pažnjom publika je saslušala svih 26 autora okupljenih u projektu promovirane knjige. Svaki od prisutnih pjesnika pročitao je po jednu svoju pjesmu. Veliki broj prezentiranih pjesama pisan je našom izvornom hrvatskom bunjevačko - šokačkom ikavicom. Među okupljenim pjesnicima veliko je šarenilo u svakom pogledu. Po životnoj dobi autori su od 9 (Ivana Mandić) do 79 godina (Kata Ivanković i Mrija Maja Dulić), stupnju obrazovanja od osnovnog do fakultetskog, zanimanju od običnih kućanica do visoko školskih djelatnika - to su učenici, studenti, aktivni djelatnici, umirovljenici i dr. I pjesmama obuhvaćena tematika je raznolika i kreće se u rasponu od starih salaša i njihovog okruženja, tuge za ovim pitomim staništima naših predaka do onog kršnog prostora - prazavičaja ovog vrijednog naroda. Vremenski

rasponi sadržani u ovim stihovima također su veliki. Opjevana su obilježavanja značajnih jubileja kao i oni svakodnevni obični poslovi. Obuhvaćena problematika se kreće od svakodnevnih briga i egzistencijalne problematike do prigodnih pošalica i veselja. Na žalost, tu su i naša trvenja i diobe. Pa zar i kruh koji darujemo Svevišnjem treba da prinosimo odvojeno? "O dragi, o zbudjeni i podijeljeni rode moj mio!" (M. Matarić: "Dužionica").

Većina ovih pjesnika svoje je stihove već i ranije tiskala u raznim publikacijama, od kojih vrijedi istaknuti "Subotičku Danicu", "Zvonik", "Hrvatsku riječ", "Bačko klasje", "Miroljub" i sl. kao i samostalna izdanja.

Književnik i publicist **Milovan Miković** u svom obraćanju publici posebno je izrazio zadovoljstvo što je veliki broj pjesnika svoje stihove pisao našom lokalnom ikavicom te ih pozvao na suradnju u našem jedinom književnom časopisu "Klasje naših ravni" čiji im je najnoviji broj ovom prigodom darovao. Katarina Čeliković je izrazila zadovoljstvo što su se ove godine Somborci prihvatili organizacije drugog susreta pjesnika i bili doista dobri domaćini. Dr. Andrija Kopilović je podsjetio prisutne na činjenicu da mi, odnosno naš narod ovdje živi u prostoru velike etničke šarolikosti, izmiješan s drugim narodima te da je na granici - limesu - vlastitog nacionalnog entiteta, što nas posebno obvezuje da svoj govor čuvamo i sačuvamo. Naglasio je da ikavicu treba poštivati i koristiti jer svaka ikavska riječ sadrži još niz neiskorištenih mogućnosti.

Svaki je pjesnik poklonio po jednu knjigu "Lira naive" jednom od sudionika ovog skupa, a Katarina Čeliković je uglednim gostima i domaćinima darovala najnovija izdanja Hrvatske čitaonice i Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović".

Uz prigodni koktel i poslužjenje te prijatno druženje sastanak je priveden kraju.

mr. Matija Danić

ŽELIM

**Želim da mi se svitlost osmehne,
Želim da svitom pisma odjekne,
Želim da mladost uposli svoje znanje
i nađe zvanje.**

**Želim da se svi kućama svojim vrate,
Na zgorišta i buništa koja,
njihove misli snuju i prate.**

**Jer to je gruda koju vole,
tamo su groblja, koja mole
da na svitu ništa nije vidnije od
zemlje mile.**

**I opet želim:
radosti puno, svitanja rana,
svitlosti sunca i roda puno.
Da mladost svoje želje ispuni,
da ne ruše, nego da rade i grade
život po svojoj volji.**

Marija Matarić

Promocija hrvatskog Leksikona

Glavni i odgovorni urednik Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca **dr. sc. Slaven Bačić**, i član uredništva profesor **Tomislav Žigmanov** promovirali su 10. lipnja 2004. godine u velikoj dvorani HKUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru prvi svezak ovog značajnog izdanja. Prisutno članstvo i drugi ugledni građani naše općine i somborske regije pažljivo su slušali izlaganje dvojice glavnih nosioca poslova u izradi ove vrijedne i značajne edicije koja obuhvaća osamdesetak natuknica vezanih za slovo **A**.

Leksikon je rezultat zajedničkog rada velikog broja suradnika, prvenstveno iz Subotice, manje iz Sombora, kao i autora iz Zagreba i susjedne Mađarske.

Osnovni cilj Leksikona je popunjavanje velike praznine vezane za prošlost ovog dijela hrvatskog naroda. No, isto je tako težnja da se sadašnje stanje objektivno vrednuje i odredi pravo mjesto Hrvata među drugim narodima ovog prostora s kojima ih veže životna sudbina. Značaj poduhvata je i u tome što će se tako na jednom mjestu naći brojna i vrijedna povijesna građa koja je pratila i koja prati sudbinu ovog naroda. Poznato je da je u tom povijesnom hodu bilo i veoma teških trenutaka i razdoblja od kojih je zavisio opstanak ovog naroda smještenog na periferiji svoje matice. Sadržaji se baziraju na povijesnim dokumentima a osnovni cilj im je dobijanje cjelovitog znanja o nama samima - zaslužnim pojedincima i o narodu kao cjelini. Uz obuhvaćene sadržaje koji se odnose na pojedine osobe, leksičkom građom su obuhvaćena i naselja koja nastanjuje naše pučanstvo, te niz općih pojmova. Samopokretanje Leksikona i rad na njemu je veoma značajan i hrabar poduhvat. Obuhvaćeni sadržaji zalaze u bit sadašnjosti i prošlosti jednog naroda, u konkretnom slučaju podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. Oskudnost i slaba dostupnost povijesnih podataka o pojedinim ličnostima iz prošlosti i bitnim zbivanjima vezanim za njih čine posebnu poteškoću. Osnovno pravilo pri odabiru ličnosti koje se ugrađuju u Leksikon je da su to

najzaslužnije i najvrednije osobe koje su u prošlosti bile ili koje su i sada poznate i priznate te bitne za opstanak i progres ovog naroda. Takvih ima u svim profilima ljudskih djelatnosti, od onih najobrazovanijih do najobičnijeg puka.

Na koncu, preporučujemo članstvu kao i drugim sunarodnjacima da ovu izuzetno vrijednu knjigu nabave, da je čuvaju i koriste u svojim domovima. Ona će biti od koristi kako nama, tako i našoj djeci i daljem potomstvu. To je prva knjiga ove vrste koja zalazi u bit našeg naroda na ovim širokim bačkim prostorima.

mr. Matija Danić, profesor

ZNAMENITI SOMBORSKI HRVATI

U nedavno objavljenom prvom svesku Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca, svoje je mjesto našlo i desetak natuknica koje se odnose na Bunjevce i Šokce iz Sombora i okolice te Podunavlja. U njima su obrađene dvije plemićke porodice, više osoba te jedan toponim. Kada je o osobama riječ, uglavnom su u pitanju povijesne osobe iz razdoblja od XVIII. pa do XX. stoljeća.

No osim njih suvremena hrvatska zajednica u Somboru ponosi se i s još nekoliko osoba čije osnovne životopisne podatke ovdje navodimo.

Antunić Antun (Sombor, 7. IX. 1945.), nogometaš i nogometni djelatnik. Omladinski reprezentativac Vojvodine, vratar drugoligaša FK "Radnički" iz Sombora. Jedan od najbolji vratara u dugoj povijesti kluba. Osobito se ističe u radu s mladim sportašima.

Antunić Emil (Sombor, 15. IV. 1969.), glazbenik. U Somboru je završio elektrotehničku školu 1988. godine. Od 1985. godine počeo je komponirati i proučavati starogradsku muziku. Učitelj je tamburaške sekcije HKUD "Vladimir Nazor" u Somboru, koja njeguje izvornu glazbu bačkih Hrvata i starogradsku muziku. Na Drugom festivalu bunjevačkih pisama osvojio je prvo mjesto.

Antunić Stipan (3. I. 1934. - Sombor 1989.), nogometaš i prosvjetni radnik. Aktivan sportaš, osnivač FK "Šikara", lokalnog kluba u Somboru. U njegovu čast organizira se memorijalni turnir Antunić - Dušanić.

Anušić Bruno (Apatin, 19. IV. 1952.). Roditelji su mu Marko i Elizabeta, rođ. Scmich. Gimnaziju je završio u Somboru a diplomirao na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu 1982. Specijalizirao je anesteziologiju i reanimatologiju u Beogradu 1989. Završava tečaj spasilacke medicine u Hannoveru 1998. Radi u Medicinskom centru u Somboru, piše članke o medicini u listu "Miroljub" i "Subotičkoj Danici".

Anušić Vesna (Bajmok, 8. I. 1958.). Roditelji su joj Veco i Marija r. Bešlić. Gimnaziju je završila u Somboru i diplomirala na Medicinskom fakultetu u Beogradu. Specijalistički ispit položila na Otorinolaringološkoj klinici u Novom Sadu. Od 1983. godine radi u Medicinskom centru u Somboru, od 1986. -1994. na odjelu za uho, grlo, nos, a od 1994. otvara privatnu praksu za uho, grlo, nos u Somboru.

A. Firanj

LEKSIKON

IP

PODUNAVSKIH
HRVATA - BUNJEVACA I ŠOKACA

A

I

IZ MEDICINE

Tuberkuloza (TBC)

Ime potječe od latinske riječi *tuberculum* što znači čvorić. Uzročnik je bacil koji izaziva karakteristične čvoriće koji podliježu raspadanju. Iz ovih raspadnutih masa bacili se šire limfom, krvlju, dišnim putevima. Bolest je praćena povišenom temperaturom, mršavljenjem, noćnim znojenjem. Osim pluća bolest napada i zglobove, dušnice, kožu, crijeva, bubrege. Izvor zaraze je tuberkulozni bolesnik ali i mlijeko krava oboljelih od ove bolesti. Pravilnom termičkom obradom mlijeka ovo se može spriječiti.

Istraživanja pokazuju da je tuberkuloza postojala i u prehistorijsko vrijeme. Naglo širenje te bolesti potkraj XVIII. i početkom XIX. stoljeća kao i pomor njom izazvan, uzrokuje snažan poticaj istraživanju. **Robert Koch** je 24. ožujka 1882. godine otkrio uzročnika tuberkuloze, izolirao ga i 1890. godine pronašao tuberkulin. To je početak borbe protiv ove bolesti.

Danas se već u rodilištu bebe cijepi protiv TBC-a i daljem tijekom djetinjstva i školovanja to se nastavlja. TBC nije nasljedna bolest ali dijete može doći na svijet inficirano ako je majka u toku trudnoće bolovala od nje. Redovitim fluorograflanjem u današnje vrijeme ovo možemo izbjeći. Nažalost, u posljednje vrijeme TBC je opet u porastu. Redovitim higijenom, sistematskim pregledima i vakcinacijama najmlađih možemo spriječiti ponovno razbuktavanje ove bolesti. Još nešto u našu korist; TBC je danas izlječiva.

Higija

DUŽIONICA

**Sutra je dužionica,
Dug - žito - nice
Moja proizvoljna natuknica.
Dužni smo pred Bogom pasti na koljena
Ravnico moja voljena.**

**Strah me je diobe, izgledalo je:
Dogovoreno zajedničko HVALA
Jedan kruh, jedna žitna kruna,
Jedan bandaš, jedna bandašica
Bunjevac - Šokac i Hrvatica.**

**Međutim nije: kruh Bunjevcima
Kruna Hrvatima.
Poseban prijem kod gradonačelnika
Bunjevci i Šokci u 12 sati,
Hrvati u 13 sati. Barem je to
trebalo biti zajedno, jer smo
jedno, jedno i jedno.**

**Gizdavi konji u kasu kao
balerine, vranc, bjelci i žeravi,
žitom okičeni fijakeri,
u njima se voze risari i risaruše
Bunjevačke i samo Bunjevačke loze.**

**Hrvati prođuše gradom,
pješice bez zaprega.
U divnoj nošnji, dostojanstveno i mimo.
Mladi nasmijani i veseli.
Oni koji duže pamte sa "žalom u srcu"
Zašto se sve tako zbilo
O dragi, o zbunjeni i
podijeljeni, rode moj mio?!**

Marija Matarić

Petrov dan je

**Petrov dan je to Monoštor slavi
kirbaj to je Šokcu od davnina,
na taj dan se okuplja rodbina
bit će suza, radosti i vina.
Sve od crkve, pa do naše dole
u dva reda šatre se postroje,
guraju se znani i neznani,
brojni gosti zvani i nezvani.
A na doli pored same paje,
trešti glazba svakojaka stila,
sualja se na struju okreće,
još po jednu, ova i' gratis bila.
Bit će tako sve u sitne sate,
zatim šatre polako nestaju,
novi dan je sviće zora rana,
zbogom gosti, zbogom ringišpili,
licitari i svirači stari,
Šokadijo znana i neznana,
do sledećeg Petrovog nam dana.**

Adam Bešlin - Nova

MUDRI SAVJETI

Životni put je razuman čin koji čine razumni ljudi. On je jako važan na putu uspjeha.

Treba istraživati svoju nutrinu. U nama čuče potencijali koje trebamo istražiti.

Da bismo sebe upoznali, trebamo se promatrati kao u ogledalu. Ništa popravljati, ništa mijenjati. Prihvaćanjem sebe onakvim kakvi smo saznajemo svoju vrijednost. To je prvi preduvjet da bismo krenuli u promjene i poboljšanje sebe.

Sreća nas može služiti i uvijek nam je dobro došla. Mi se moramo pouzdati u vlastite snage da bismo postigli uspjeh. Sreću možda nismo zaslužili.

Uočiti i prihvaćati vlastite greške to je početak mudrosti. U vlastitom rastu je potrebno ići dalje. Treba razviti samokritičnost i prihvatiti odgovornost za vlastiti rad.

Najbolje ćemo upoznati sebe ako promatramo svoja djela. Koliko smo uradili, toliko vrijedimo.

U samoći možemo zaroniti u sebe i upoznati svoje najskrivenije težnje. Važno ih je upoznati jer tek tada znamo sebe u punini.

Samopouzdanje daje sigurnost i slobodu, ali ne smijemo biti suviše opušteni da ne bi prešlo u samozadovoljstvo.

Potrebno je napraviti inventar da vidimo što smo ostvarili, dokle smo stigli, što planiramo dalje.

PČELICA

STRANICA ZA MLADE, MLAĐE I NAJMLAĐE

Dragi najmlađi,

želim Vam u Novoj godini obilje petica, puno darova ispod bora ali najviše od svega želim Vam dobro zdravlje i ljubavi za svoje najbliže. Blagoslovljen Božić i sretna Nova godina!

Pred Nikolinje

Opet čekam Nikolinje i njegovu svetu noć, kad će netko dobar svima kao Božja pomoć doć.

Stavit ću u prozor mali cipelicu brace mog, koja je još malo cijela, da je vidi dobri Bog.

I da njegov svetac blagi spusti u nju mali dar, jer nas bijedne, razveseli i najmanja lijepa stvar.

Ako pak u tamnoj noći ne opazi prozor naš, molim te dobri Bože, da nam barem ono daš

što još tješi siromaha: lijepo sne i vjere plam da još ima dobri ljudi koji će pomoći nam...

Josip Radošević

Molitva

Dobro jutro dobri Bogu!
Ja sam mala,
pa ti ne znam ništa reći
samo: hvala!

Hvala što je zora tako
lipa, mila.
Hvala što me majka moja
poljubila!
Hvala što naš dobri otac
za nas radi!
Hvala što nam kora kruha
tako sladi!

Hvala što se igrat mogu
s bratom malim!
Hvala što ti mogu za sve
da zahvalim!

Iz starih čitanki

poslovice:
Što je pravo i Bogu
je drago.
Bog vidi opačinu
kroz debelu oblačinu.

Emina Firanj, 1. razred - Sombor

Pekanović Cecilija, 4. razred - Sombor

KONKURS Božićni običaji...

Sveta Badnja noć je, snig pokrio cilo selo,*misečina kao dan...

Nastavi priču, opiši običaj za Božić, Badnje večer u tvojoj kući, pošalji sastav na adresu: HKUD "Vladimir Nazor" 25000 Sombor, Venac vojv. Radomira Putnika 26 (za konkurs).

Radove slati do 15. 1. 2005. Tri najbolja rada će biti nagrađena (knjiga, CD, bojice).

Drugi svjetski sajam pčelarstva u Novom Vinodolskom

Više je čimbenika pokrenulo ideju za okupljanje pčelara i organiziranje svjetskog sajma pčelarstva. Navodim samo dva, koji su po našem mišljenju najbitniji: već se u čuvenom Vinodolskom zakoniku iz 1288. godine kao rariet spominje pčela i pčelinjaci što ukazuje na značaj pčela ali i pčelarstvo kao značajne gospodarske djelatnosti. Drugi važan razlog za skup je 200 i više godina od pojave prve knjige o pčelarstvu pisane hrvatsko - bunjevačkom likavicom, tiskane i objavljene u Somboru 13. svibnja 1789. godine.

Knjigu pod nazivom "Pridraga domovina" napisao je somborski kamerelni inspektor **Josip Toldi**. Ovo stručno djelo tiskano je na više europskih jezika.

Na osnovu ovih značajnih dokumenata u više zemalja Europe i svijeta, na inicijativu **Stipana Pekanovića**, odvjetnika i pčelara iz Sombora vršena su okupljanja pčelara te je na osnivačkoj skupštini Svjetskog sajma pčelarstva i Svjetske pčelarske burze održane u Badenu pored Beča od 14. do 16. rujna 1989. godine usvojen zaključak u kome je konstatirano da je osnivačka skupština održana u povodu 200-te obljetnice od izlaska navedene knjige Josipa Toldia. Usvojen je i zaključak za organiziranje svjetskog sajma pčelarstva i svjetske pčelarske burze. Osnovni cilj predstojećeg okupljanja je unapređivanje i dalji razvoj pčelarstva u cijelom svijetu, jačanje poslovno - tehničke suradnje pčelara kao i podržavanje daljih svemirskih istraživanja. Pri ovih poduhvatima skupa s čovjekom trebalo bi prenositi i odgovarajuće pčelinje zajednice. Na ovom skupu naš sugrađanin Stipan S. Pekanović kao vrsni poznavalac problematike vezane za ovu specifičnu djelatnost, ali i kao idejni tvorac ovog okupljanja, biran je za prvog predsjednika ove vrijedne i značajne sajamske manifestacije.

Sukladno ovoj inicijativi, 2000. godine u Badenu je održan I. svjetski sajam pčelarstva pod nazivom "Sa pčelarstvom i u XXI. stoljeće".

Drugi svjetski sajam pčelarstva i pčelarska burza organizirani su od 20. do 22. kolovoza tekuće godine u Novom Vinodolskom u RH. Osim zemlje domaćina bilo je još 11 zemalja sudionica počev od bliskih - susjednih pa do dalekog Brazila. U ovom lijepom primorskom gradiću s veoma bogatom prošlošću i vrijednim povijesnim spomenicima, tijekom minulih stoljeća pčelarstvom su se bavili Liburni, Rimljani i Hrvati. Znači da pčelarstvo u ovom prostoru ima veoma bogatu i dugu tradiciju.

Tijekom sajma održana su brojna stručna predavanja, organizirane izložbe razvoja pčelarstva i pčelarske opreme kao i stručnih publikacija iz ove oblasti, priređena je izložba i degustacija napitaka i jela proizvedenih na bazi meda, organizirani su nastupi više folklornih, instrumentalnih i pjevački skupina i sl.

Od stručnih predavanja izdvojiti ćemo izlaganje **Vlade**

Hunjadia, profesionalnog pčelara iz Petrovaradina na temu: Suvremeno vojvodansko pčelarstvo.

U izložbenom dijelu uz ostale sudjelovao je Prirodnjački muzej iz Beograda na čelu s **dr. prof. Ljiljanom Protić**, Gradski muzej iz Odžaka, Pčelarsko udruženje "Bačka" iz Sombora, Pčelarsko društvo "Dunav" iz Apatina kao i osnovna škola "Ivan G. Kovačić" iz Sonte. Od folklornih skupina navest

ćemo naše susjede članove HKPD "Silvije S. Kranjčević" iz Bačkog Brega i MKUD "Morice Žigmond" iz Doroslava koji su predstavili dijelove tradicije naroda ovoga dijela Bačke - Hrvata i Mađara.

Učesnici ove aktivnosti zajednički su prisustvovali na misi u čast sv. Ambrozija, zaštitnika pčelara. Ovog sveca zaštitnika pčela kao i izuzetno vrijednih i ljekovitih pčelinjih proizvoda koji se bazi njega dobijaju, u vinodolskom kraju popularno zovu "zlatni Ambrozije".

Dosta informacija o ovom svečano - radnom događaju donio je Riječki "Novi list" u broju od 21. kolovoza. Uz tekstualni dio date su i dvije fotografije. Na jednoj od njih predsjednik sajma Stipan Pekanović i gradonačelnik Novog Vinodolskog **Milivoj Vidmar** podižu sajamski stijeg kao znak otvaranja ove izuzetno vrijedne i zanimljive manifestacije.

Na osnovu izloženog da se zaključiti da se iz onog prvobitnog embriona o kontaktima i razmjenjivanju iskustava pojedinih pčelara i njihovih skupova razvila bogata, izuzetno sadržajna i vrijedna svjetska manifestacija.

Naš sugrađanin, predsjednik sajma pčelarstva Stipan Pekanović dao je zanimljiv prijedlog. Svjetski sajam predlaže lokalnoj samoupravi da se u Novom Vinodolskom pokrene inicijativa za podizanje spomenika pčelaru u povodu tisuću godina pčelarstva u Hrvatskoj.

Održavanje III. svjetskog sajma pčelarstva planirano je za 2007. godinu. Kandidati za ovu manifestaciju su gradovi Pečuh u Mađarskoj i Sarajevo u BiH.

mr. Matija Danić

*Stipan Pekanović
na Drugom svjetskom sajmu pčelarstva*

*Linburška
košnica pletara
s nepokretnim saćama*

FRANJO KRAJNINGER

Dugogodišnji aktivist HKUD-a "Vladimir Nazor" - ranije predsjednik a sada član Upravnog i Izvršnog odbora, član uredništva lista "Miroljub" - Franjo Krajninger poznat je svim članovima Društva, svojim suradnicima, susjedima i sugrađanima.

Rođen je 10. ožujka 1931. godine u Somboru, u njegovom predgrađu poznatom pod nazivom "mali Beč" u blizini prigradske željezničke postaje Strličić gdje i danas živi. Tu na imanju svojih predaka, oca Đuke i majke Marije rođ. Raič za njihovo sedmero djece odvijao se skladan obiteljski život. Franjo kao najstarije dijete svakako je imao i posebnu ulogu u odgoju i školovanju svoje mlađe braće i sestara.

Po završetku osnovne škole svoje stručno obrazovanje usmjerio je ka metalnoj struci i stekao diplomu strojarstva tehničara. Svoj radni vijek proveo je radeći kao tehničar - glavni mehaničar somborske Zemljoradničke zadruge na ekonomiji u Čičovcima. U zasluženu mirovinu je otišao 1995. godine sa punih 40 godina radnog staža. Kao umirovljenik danas vodi brigu o svojoj maloj obiteljskoj ekonomiji a redovito obavlja i druge svakodnevnne poslove vezane za domaćinstvo. Redovito prati društvena i politička zbivanja u zemlji i svijetu a u slobodno vrijeme uživa čitajući razna djela književnosti.

Sa svojom vjernom suprugom Anom rođ. Budai ima dvije kćeri: Ružicu, danas inženjerku biokemije, magistricu tehnologije plemenitih metala, i Marinu, dipl. ekonomisticu. Imaju unuka Ivana.

Prezime Krajninger često pobuđuje zanimanje ovdašnjeg svijeta. Nakon protjerivanja Turaka i doseljavanja Hrvata - Bunjevaca u ove krajeve prije oko 300 godina i ovdje je kao i u drugim područjima toga vremena i prostora formirana vojna granica. Jedan Austrijanac iz Beča, djelatnik pogranične službe u ovom području oženio se ovdašnjom Bunjevkom i stopio se s ovim svijetom, prihvatio jezik i običaje ovog naroda. Živeći u ovoj sredini sva su se njihova djeca osjećala i izjašnjavala za Bunjevce. Tako je na koncu od tog davnog i jedinog pra... pra... pretka Austrijanca ostalo samo prezime Krajninger i njegovi ovdašnji potomci.

Franjin otac Đuka bio je 1935. godine jedan od osnivača HKUD-a "Miroljub" a na taj skup je poveo i svog malog sinčića. Kada je nakon II. svjetskog rata 1945. godine društvo ponovno aktivirano pod imenom "Hrvatsko kulturno umjetničko društvo" Franjo se odmah učlanio. Od tada u njemu neprekidno i veoma aktivno sudjeluje. Potpredsjedničke dužnosti obavljao je u više mandata u ukupnom trajanju od oko 25 godina a predsjedničke od 1982. do 1984. godine. Na čelu radne grupe za organiziranje žetvenih svečanosti "Dužionica" bio je više od 10 godina. Kao predsjednik Društva dva puta je sudjelovao na Festivalu podunavskih zemalja u Baji u Mađarskoj a u Koprivnici na Ivanjičkim kresovima,

na zonskim i pokrajinskim smotrama folkloru Vojvodine. Sudjelovao je u organizaciji revije narodnih nošnji u okviru našeg tradicionalnog Bunjevačko-šokačkog prela. Njegova aktivnost posebno je bila zapažena u razdoblju priprema kao i za vrijeme održavanja 50-te obljetnice postojanja Društva, 1986. godine. Bio je sudionik radnih akcija prilikom adaptacije i dogradnje današnje zgrade Društvenog doma.

U listu "Miroljub" redovito objavljuje prigodne tekstove - posebno one o zbivanjima vezanim za minule događaje i osobe - značajne za povijest Društva. Njegova memoarska građa ima posebnu vrijednost, on je pravi kroničar društvenih zbivanja. Glavni je autor knjige "Somborske žetvene svečanosti" (1996). Zapažena je njegova aktivnost u pružanju pomoći drugima dajući im vrijedne i brojne podatke pri pisanju prigodnih tekstova. Ovo se posebno odnosi na subotičke autore "Bunjevačkog rečnika" te "Nadimka bunjevačko-šokačkih Hrvata Sombora i okolice". Izuzetna je bila njegova pomoć profesoru Franji Matariću pri pisanju monografije KUD "Vladimir Nazor" (1986).

Njegova ranija aktivnost zapažena je i na raznim odgovornim mjestima u organima općine i mjesne zajednice, kao i radne organizacije u kojima je djelovao. Bio je odbornik SO Sombor, član raznih komisija i odbora, općinskih i pokrajinskih SIZ-ova i sl.

Značajna mu je aktivnost u župi crkve Presvetog Trojstva gdje je član Pastoralnog vijeća.

U zavisnosti od opće situacije u zemlji i društvu, te od funkcija koje je obavljao, ističe da je više puta bio u nepovoljno vrijeme na nepovoljnom mjestu. Ipak, zahvaljujući svojoj principijelnosti i dosljednosti, teškoće je uvijek uspio prebroditi. Značajan je njegov doprinos očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta i afirmacije ovog naroda. Iz tih i drugih razloga od članstva Društva, svojih sunarodnjaka i prijatelja visoko je cijenjen, iskreno poštovan i uvažavan.

Bez pretjerivanja i sa sigurnošću se može konstatirati da je malo takvih ljudi. Njegove lihe i uvijek odmjerene riječi pažljivo se slušaju i uvažavaju. U njima nikad nema ishitrenosti i nedorečenosti. Svaki mu je prijedlog dobro osmišljen, moguć za realizaciju. U svom stavu pa i diskusiji kao da se drži principa: živjeti polako i smireno.

Što se razvojnog puta Društva tiče Franjo Krajninger sa sigurnošću ističe da je u sretnim okolnostima Društvo uvijek imalo uzlaznu putanju i postizalo lijepe rezultate. Nažalost, takve okolnosti nisu uvijek dominirale. Raduje ga i ujedinjenje dvije hrvatske političke stranke što će u većoj mjeri potaknuti i kulturne aktivnosti ovog naroda. Po njegovom mišljenju najveći i najznačajniji uspjeh Društva je uporna borba za opstanak našeg naroda na ovim prostorima, te očuvanje običaja i tradicije bunjevačko-šokačkih Hrvata. Uvijek se zalagao i zalaže se za iskrenu suradnju sa svim KUD-ovima u gradu, općini i širem okruženju s težnjom da ona bude na željenoj razini, bez obzira na nacionalnu pripadnost članova pojedinih društava.

Na koncu, naš sugovornik posebno ističe značaj suradnje Društva i svakog pojedinca sa svim svojim suradnicima i njihovim kulturnim institucijama. Na ovim prostorima oduvijek smo zajedno živjeli, bili upućeni jedni na druge i dijelili zajedničku sudbinu, a demokratske promjene do kojih u zemlji dolazi u većoj mjeri garantiraju ravnopravnost manjinskih zajednica.

mr. Matija Danić